

FM: Pandēmija būtiski samazināja Latvijas preču eksporta vērtību

Publicēts: 11.06.2020.

Centrālās statistikas pārvaldes dati par Latvijas preču ārējo tirdzniecību šā gada aprīlī liecina, ka preču eksporta vērtība veidoja 927,7 miljonus eiro, kas bija par 13,9% zemāka salīdzinājumā ar pērnā gada aprīli. Fiksētais eksporta kritums aprīlī bija straujākais kopš 2009. gada oktobra, ko lielā mērā ietekmēja pandēmijas izraisītās sekas. Ārējā pieprasījuma būtisks kritums pasaulē bija iepriekš paredzams, uz ko norādīja gan ekonomikas sentimenta rādītāji Eiropas Savienībā (ES), ASV un Ķīnā, gan arī starptautisko organizāciju prognozes par pasaules ekonomikas attīstību un ārējo tirdzniecību. Daudzām pasaules valstīm bija izsludināts ārkārtējais stāvoklis un robežas bija slēgtas aprīlī, bet starptautiskajai preču kustībai nebija noteikti tik stingri ierobežojumi kā cilvēku kustībai. Tomēr pašizolācija un karantīnas ieviešana, it īpaši ES valstīs jeb lielākajā Latvijas eksporta tirgū, būtiski mazināja ekonomisko aktivitāti, kā rezultātā mazinājies arī pieprasījums pēc Latvijas precēm.

Pamatojoties uz Eiropas Komisijas datiem, ekonomikas sentimenta indekss ES pēc spēcīga krituma šā gada aprīlī, maijā uzradīja nelielu pieaugumu, kas nozīmē, ka ES valstu patērētāju un uzņēmēju novērtējums par turpmāko ekonomikas attīstību ir stabilizējies. Varētu uzskatīt, ka ES ekonomikā zemākais punkts tika sasniegts aprīlī un šobrīd vērojama pakāpeniska ekonomikas aktivitātes atjaunošanās. Tomēr ārējais pieprasījums vēl saglabāsies vājš, kas negatīvi ietekmēs turpmāko Latvijas preču eksporta attīstību. Aktuālākās Eiropas Komisijas ekonomikas prognozes liecina, ka ES iekšzemes kopprodukta kritums šā gada otrajā ceturksnī būs 14,2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada otro ceturksni.

Papildus tam būtiski ir samazinājies arī Latvijas rūpnieku novērtējums par eksporta pasūtījumiem šā gada otrajam ceturksnim. Tādējādi sagaidāms, ka arī maijā un jūnijā preču eksporta vērtības kritums varētu sasniegt divciparu skaitli salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu, un šā gada otrajā ceturksnī kopumā būs būtisks eksporta vērtības kritums. Vērtējot eksporta attīstības perspektīvas gada otrajā pusē, sagaidāms, ka eksporta kritums noteikti mazināsies, ņemot vērā gan ES ekonomikas sentimenta stabilizēšanos un plānoto ārkārtējās situācijas atcelšanu, gan ieviestos un plānotos ES valstu atbalsta instrumentus, lai palīdzētu valstu ekonomikām ātrāk atkopties no COVID-19 pandēmijas sekām.

Preču eksporta kritums šā gada aprīlī fiksēts visām preču grupām. Lielākais kritums ir satiksmes līdzekļiem, kopumā par 59,8%, ko negatīvi ietekmēja automobiļu reeksporta samazinājums. Būtisks kritums fiksēts arī kokam un koka izstrādājumiem, kopumā par 15,9%. Līdzīgs koka eksporta kritums bija fiksēts jau no gada sākuma, kas galvenokārt saistīts ar augstu bāzi pērn. Pagājušā gada sākumā koksnes eksports palielinājās, ko labvēlīgi ietekmēja augstais koka un koka izstrādājumu eksporta apjoms uz Lielbritāniju, kad *Brexit* gaidās tika papildinātas šīs valsts noliktavas. Taču šī faktora pozitīvā ietekme pazuda pērnā gada maijā, un gada otrajā pusē kopējā koksnes eksporta vērtība sāka mazināties, atsevišķos mēnešos kritumam sasniedzot 15%. Pandēmijas izraisītās sekas šā gada martā mazināja koksnes cenu pasaules biržās, kas arī negatīvi ietekmēja koka un koka izstrādājumu eksporta vērtību.

Lauksaimniecības un pārtikas preču eksports samazinājās par 8,2%, ko lielā mērā ietekmēja graudaugu un alkoholisko dzērienu eksporta samazinājums. Savukārt minerālproduktu eksports samazinājies par 37,6%. Eksporta kritumu šajā preču grupā noteica elektroenerģijas eksporta samazinājums par 74,4%, kā arī naftas eļļas eksporta samazinājums par 75,9%. Elektroenerģijas eksportu negatīvi ietekmēja elektroenerģijas cenu samazinājums visos *Nord Pool* biržas tirdzniecības apgabalos saistībā ar elektroenerģijas patēriņa kritumu silto laikapstākļu, kā arī zemākas ekonomiskās aktivitātes ārkārtējās situācijas laikā dēļ. Savukārt naftas eļļu eksporta kritumu ietekmēja gan naftas cenu kritums pasaules biržās, gan mazāk pārvadāto naftas produktu apjoms Latvijas ostās.

Analizējot ārējo tirdzniecību, svarīgi atzīmēt, ka preču imports šā gada aprīlī ir samazinājies pat straujāk nekā eksports, kopumā par 27,4%. Tādējādi būtiski ir samazinājies preču ārējās tirdzniecības deficīts no 290 miljoniem eiro 2019. gada aprīlī līdz 65 miljoniem eiro šā gada aprīlī. Straujāks preču importa kritums salīdzinājumā ar eksportu ir saistīts gan ar Latvijas iekšējā patēriņa samazinājumu, gan ar kritumu preču reeksportā. Līdzīga importa dinamika sagaidāma arī maijā un jūnijā.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-pandemija-butiski-samazinaja-latvijas-precu-eksporta-vertibu>